

CRIMINALITEIT:

De onderwereld is al goed georganiseerd.
Nu de bovenwereld nog.

Voorwoord

Overheid, burgers en ondernemers, we willen allemaal af van de giftige invloed van criminelen. Van het dumpen van gevaarlijk drugsafval, het ronselen van jongeren, bedreigingen van burgemeesters en wethouders, van liquidaties en vergismoorden. Ondernemers willen niet worden meegetrokken naar de onderwereld, via omkoping of bedreiging van medewerkers. Ze willen geen oneerlijke concurrentie door nepbedrijven, geen reputatieschade van vestigingsplaats of gehele branche, geen brandgevaar of aantasting van de leefomgeving door drugscriminelen. Maar dat is wel wat nu gebeurt. Ondernemers willen en móeten in een veilige samenleving hun werk kunnen doen.

Nederland heeft een open en internationaal georiënteerde economie en samenleving en een uitstekende fysieke, digitale en financiële infrastructuur. Deze positieve eigenschappen zorgen voor een goed ondernemersklimaat, maar maken ons land helaas ook zeer aantrekkelijk voor criminele organisaties, uit binnen- én buitenland.

'We' zijn een wereldspeler geworden in de productie, de im- en export en doorvoer van uiteenlopende soorten drugs. Samen met mensenhandel, fraude, witwassen, milieucriminaliteit en illegale handel vormt ondermijning een toenemend probleem dat met wet- en regelgeving alleen niet valt in te dammen. En dan zijn er nog de helaas alledaagse vormen van criminaliteit zoals (winkel)diefstal – al dan niet door georganiseerde bendes – en overvallen met geweld die ondernemers veel breder raken dan alleen in hun portemonnee. En, niet te vergeten: cybercriminaliteit, óók een veelkoppig monster.

Als kabinet geeft u aan dat zorgen voor een vrije, veilige en rechtvaardige samenleving een kerntaak is van de overheid. En dat het voor een weerbare rechtsstaat belangrijk is om mee te gaan met ontwikkelingen in de samenleving en de technologie. Door de fysiek en digitaal open grenzen is die kerntaak sterk van inhoud en omvang veranderd. Samenwerken, weerbaarheid en een sterke informatiepositie – publiek en privaat – is belangrijker dan ooit in de strijd tegen (georganiseerde) criminaliteit.

De overheid doet al veel. Samen kunnen we echter meer, vooral op het gebied van preventie, van schade voorkomen, van criminele processen verstoren en ontmoedigen. In aanvulling op de activiteiten tot nu toe hebben VNO-NCW en MKB-Nederland hun leden – brancheorganisaties – gevraagd aan te geven wat zij op hun specifieke terrein al doen en wat zij verder kunnen en willen bijdragen aan het voorkomen en bestrijden van criminaliteit in het algemeen en ondermijning in het bijzonder.

Uit de reacties van de leden blijkt dat zowel de behoefte als de wil groot is om samen met publieke partijen en ministeries de schouders eronder te zetten en het verschil te maken. Wij ondernemers zijn er klaar voor.

Jacco Vonhof
voorzitter
MKB-Nederland

Hans de Boer
voorzitter
VNO-NCW

1. Ondermijning schaadt maatschappij én economie

De sterk georganiseerde criminaliteit verdient in Nederland miljarden euro's door bedrijfsmatig in te zetten op drugs, fraude en andere illegale activiteiten. Wijken, overheden, bedrijven en buitengebieden worden misbruikt om de activiteiten verdeckt uit te voeren, terwijl dit de leefbaarheid voor burgers, de rechtsstaat én het ondernemersklimaat negatief beïnvloedt.

In de media is vaak en terecht aandacht voor de negatieve effecten voor burgers en overheid, bijvoorbeeld het dumpen van gevaarlijk drugsafval in wijken of in de natuur, het ronselen van jongeren, burgemeesters en wethouders die worden bedreigd en recent de vreselijke moord op een advocaat. Minder zichtbaar is dat juist ook bedrijven – van klein tot groot – en hun medewerkers worden geschaad of ongewild bij deze 'ondermijning' worden betrokken.

1.1. Gevolgen van ondermijning voor ondernemers

Ondernemers ondervinden op diverse manieren de negatieve gevolgen van ondermijnende criminaliteit.

Criminelen die diensten van ondernemers misbruiken

Criminelen misbruiken vaak normale diensten van ondernemers voor hun criminele activiteiten. Transport wordt misbruikt voor het vervoer en de financiële sector om aan het einde van de criminele bedrijfslijn de zwarte inkomsten wit te wassen. Maar ook makelaars, notarissen, recreatieondernemers, woningbouwverenigingen, energiebedrijven, installatiebedrijven, leasemaatschappijen en vele andere branches hebben ermee te maken. Het is voor deze ondernemers erg lastig om criminelen van bonafide klanten te onderscheiden. Soms worden zij zelf of hun werknemers geconfronteerd met bedreiging en afpersing en zo gedwongen om te faciliteren. Tegelijk worden ze geconfronteerd met steeds meer wettelijke taken om de overheid te helpen bij het tegengaan van criminaliteit.

Hoge kosten, verdacht en bedreigd

Een vastgoedondernemer verhuurde al aan 95 ondernemers toen zich een nieuwe huurder meldde voor een grote bedrijfshal, een schroothandelaar. De vastgoedondernemer zocht informatie bij de Kamer van Koophandel, googelde, keek rond op sociale media, ging zelfs op huisbezoek. Geen verdachte signalen, ook niet toen hij bij het bedrijf zelf langs ging. Totdat de politie achter de door schroot aan het zicht onttrokken nieuwe muur een flink drugslab oprolde. Als verhuurder en regelmatige bezoeker werd ook de ondernemer aanvankelijk gezien als verdachte. Hij is zowel financieel als in zijn reputatie beschadigd. De tienduizenden euro's aan onkosten voor het ontmantelen van het pand en het herstel van de schade worden door de verzekering niet betaald. Het komt ook voor dat in dit soort gevallen het bedrijfspand door de autoriteiten wordt gesloten en dat de ondernemer achteraf te maken krijgt met bedreiging door wraakzuchtige en nietsontziende criminelen.

Reputatieverlies logistieke sector

Transport en Logistiek Nederland (TLN): "Ondermijnende criminaliteit is bedrijfsleven breed en ook in de transport- en logistieke sector een groot probleem. Criminelen misbruiken de logistieke keten voor de handel in illegale goederen voor de criminele industrie. Dit gaat ten koste van de internationale reputatie van Nederland en trekt allerlei criminele netwerken en activiteiten aan, wat ervoor zorgt dat het ondermijningsprobleem zich vergroot. Wanneer Nederland onveilig is voor transport en logistiek, dan kiezen ladingbelanghebbenden (denk aan grote elektronica merken) voor andere routes die niet via Nederland lopen en verliezen wij onze positie als *gateway to Europe*. Dit internationale reputatieverlies speelt ook bij andere sectoren die ondermijnd worden door criminele activiteiten."

Omkoping of infiltratie medewerkers

Er zijn vele voorbeelden bekend waarbij medewerkers zijn omgekocht of criminelen in bedrijven zijn geïnfilteerd. Zoals een aantal medewerkers op de bagageafdeling van Schiphol, om zo koffers met drugs van het terrein te smokkelen. Zij werden aangestuurd door een criminele organisatie die vanuit Afrika en Zuid-Amerika opereerde. Ook diverse importerende fruitbedrijven hebben hier last van. Hier gaat het in de meeste gevallen om een medewerker van het fruitbedrijf die (zonder medeweten van ondernemer of collega's) betrokken is bij de smokkel en om criminelen die uitgebreid hebben onderzocht welke lijnen ze kunnen misbruiken.

Nepbedrijven die zich verhullen tussen de normale bedrijven

Wanneer criminelen zich in een gebied vestigen, heeft dat ook gevolgen voor de leefbaarheid en het vestigingsklimaat. De reputatie van het gebied kan verminderen, waardoor klanten wegblijven en het bedrijventerrein, winkel- of uitgaansgebied in een negatieve spiraal terechtkomt. Bonafide ondernemers zoals garagebedrijven of nagelstudio's krijgen te maken met oneerlijke concurrentie en soms met extra regulering van de overheid, zoals een vergunningstelsel. De organisatiegraad van ondernemers kan verslechteren, waardoor samenwerking ter verbetering van de veiligheid van het gebied (bijvoorbeeld BIZ of KVO) verwatert. En er is een verhoogd risico op brandschade en andere veiligheidsproblemen.

Aantasting reputatie

Spaanse Polder in Rotterdam is een bedrijventerrein dat sinds de aanpak van de daar gevestigde nepbedrijven met hennepsteelt in de kelders, opslag van gestolen goederen, autoverzekeringsfraude, witwassen et cetera zo vaak in het nieuws is geweest, dat de slechte reputatie bijna spreekwoordelijk is geworden. Terwijl ondanks alle narigheid de meerderheid toch altijd bestond en bestaat uit gewone ondernemers met bonafide bedrijven.

Sectorale vergunningen

In Tilburg en omgeving viel het grote aantal autoverhuurbedrijven op. Een grootscheepse actie wees uit dat er nogal wat malafide bedrijven tussen zaten en de gemeente besloot na onderzoek tot een nieuwe vergunningplicht. Resultaat: tweederde van de autoverhuurbedrijven stopte ermee. De reguliere, bonafide bedrijven werden op kosten gejaagd. De vergunningplicht is een schijnoplossing die elders gretig navolging vindt. Tilburg ruimde haar probleem op, maar de nepbedrijven gaan elders door met hun malafide praktijken, mogelijk onder een andere branchedekmantel. Zo verplaats je 'rotte appels', waarna in andere gemeenten branches en bedrijvenlocaties de dupe worden.

Onerlijke concurrentie

Boven een inmiddels gesloten pizzeria in Enschede werd een hennepkwekerij ontdekt door de geur van het drogen en knippen van 1.600 planten. Pizza Margawietta werd een vrolijke internet hit. Maar dit soort nepbedrijven zorgt wel voor oneerlijke concurrentie in de buurt en reputatieschade voor de branche.

Brandschade

Er zijn talloze voorbeelden van branden op industrieterreinen. Zoals op industrieterrein Westkanaaldijk in Nijmegen, waar in september van dit jaar opnieuw brand ontstaat, na diverse eerdere branden bij sloopbedrijven en autohandelaren. Een van die branden bracht vijf wietkwekerijen aan het licht, ondergebracht in trailers. De ondernemersvereniging laat een beveiligingsbedrijf surveilleren in het gebied en er hangen bewakingscamera's. Desondanks kan de brand niet worden voorkomen. Ook de verzekeraars herkennen de problematiek. De schade van een brand door een hennepkwekerij is doorgaans omvangrijker dan een 'gewone' brand; één brand treft vaak meerdere panden en daardoor de naaste bewoners, zowel bij woonhuizen als bedrijfspanden.

1.2. 'Gewone' criminaliteit

Het behoeft geen betoog dat naast ondermijning ook niet- of minder complex georganiseerde criminaliteit voor vele miljoenen aan schade bij ondernemers veroorzaakt.

- Criminaliteit als (winkel)diefstal, inbraak en overvallen;
- Digitale criminaliteit, zowel gericht op alle ondernemers, zoals afpersing via gijzelsoftware, phishing, valse nota's en andere creatieve vormen van bewuste misleiding, als gericht op bewust gekozen bedrijven, met bijvoorbeeld CEO-fraude en economische spionage.

1.3. Niet alleen materiële, ook emotionele en persoonlijke schade

De diversiteit aan criminaliteit zorgt voor directe en/of gevolgschade voor bedrijven die per sector, branche en vestigingsplaats uiteen kan lopen. De materiële schade voor ondernemers als gevolg van ondermijning en criminaliteit is groot, al is er slechts op onderdelen statistiek over. Financiële schade betekent dat ondernemers minder kunnen investeren, wat leidt tot minder groei, minder banen en zelfs tot faillissementen. Onbekend is hoeveel schade drugsproductie veroorzaakt door vernieling van misbruikte locaties, waardedaling van panden en bedrijven op locaties met een slechte reputatie, door minder omzet omdat de zaak (tijdelijk) dicht moet of er minder klanten komen, door oneerlijke concurrentie et cetera. Het heeft zelfs negatieve invloed op het pensioen van de ondernemer, dat meestal bestaat uit de waarde van bedrijf en pand.

Schade beperkt zich niet tot de directe financiële schade. Ook de emotionele schade door onder andere bedreiging, afpersing en fraude is groot. Het leidt bij ondernemers tot een ver-

minderd veiligheidsgevoel, verlies van zelfvertrouwen en beoordelingsvermogen, een negatiever mens- en zelfbeeld en lichamelijke problemen. Uiteindelijk kan het zowel zakelijk als privé ernstige gevolgschade hebben. Dat geldt ook voor medewerkers, bij wie de emotionele schade tot ziekteverzuim en zelfs arbeidsongeschiktheid kan leiden.

2. Ondernemers kunnen en willen bijdragen aan oplossingen

Veiligheid is een kerntaak van de overheid. Het hard aanpakken en straffen van criminelen appelleert aan de maatschappelijke behoefte tot genoegdoening. Maar dat is lang niet voldoende en feitelijk dweilen met de kraan open, omdat er met criminaliteit veel geld is te verdienen en het daardoor vanuit binnen- en buitenland criminelen blijft aantrekken.

De ontwikkelingen in de laatste tien jaar hebben de kerntaak van de overheid sterk van inhoud en omvang veranderd. Criminaliteit raakt immers steeds meer en sterker verweven met de samenleving en economie en dat kan de overheid niet alleen beteugelen. Regels, toezicht en hoge(re) straffen werken bovendien niet als er onvoldoende capaciteit is in de handhaving. Dan is het slechts symboolpolitiek.

2.1. Publieke en private partijen hebben elkaar nodig

De mogelijkheden om geld te verdienen met criminele activiteiten kunnen alleen worden verminderd door eerder in de keten publiek-privaat samen te werken en informatie uit te wisselen. Dat leidt tot meer preventie én betere opsporing. Het voorkomen van criminele activiteiten zorgt bovendien voor minder economische en immateriële schade, hetgeen zeer in het belang is van zowel burgers als ondernemers. Goede publiek-private samenwerking en informatie-uitwisseling op alle niveaus worden dus steeds belangrijker in de strijd tegen criminaliteit. We benutten nog maar klein deel van dit 'wapenarsenaal'. De vraag is hoe we dit op korte termijn zo kunnen versterken dat we criminaliteit een krachtiger weerwoord geven.

2.2. Van potentieel slachtoffer naar mede-probleem-oplosser

Ondernemers zien zich niet alleen als (potentieel) slachtoffer van ondermijning en andere vormen van criminaliteit, zij kunnen en willen ook bijdragen aan het voorkomen en tegengaan ervan. Ondernemers zijn de ogen en oren in de fysieke omgeving van hun vestigingslocatie, in winkelgebieden, bedrijventerreinen, buitengebieden en wijken. Sommige branches met een spilfunctie bij transacties hebben als poortwachter een wettelijke taak gekregen om witwassen en terrorisme tegen te gaan. Maar ook betrokken branches die geen poortwachter zijn, willen voorkomen dat zij ongewild criminelen faciliteren of anderszins slachtoffer worden. Tot slot zijn er bedrijven, zoals gerechtsdeurwaarders, accountants en beveiligers, die beroepsmatig signalen zien en informatie kunnen delen. Kortom, het georganiseerde bedrijfsleven wil zijn zelfreinigende vermogen en weerbaarheid vergroten, barrières opwerpen tegen criminelen, informatie ontvangen van en delen met overheden en voorlichting geven aan ondernemers. Publiek-private samenwerking heeft zich al in diverse sectoren en lokaal bewezen als effectief middel om criminaliteit tegen te gaan. In het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC) is een goede start gemaakt.

2.3. Belemmeringen wegnemen

We constateren dat er diverse belemmeringen zijn om samen met de overheid criminaliteit en ondermijning effectief tegen te gaan:

- **Onderling vertrouwen:** het is de sleutel tot succesvolle publiek-private samenwerking en het is er – aan beide kanten – lang niet altijd. Overheden zien het bedrijfsleven te vaak als het probleem: voor hen is het lastig onderscheid te maken tussen reguliere ondernemers en nepbedrijven die bewust faciliteren of als dekmantel fungeren. Anderzijds hebben ondernemers vertrouwen in de overheid verloren door het verdwijnen van politiebureaus, aangiften die lang niet altijd tot actie of resultaat leiden, het instellen van vergunningplicht om nepbedrijven te weren terwijl het de reguliere bedrijven op kosten jaagt en het probleem hooguit verplaatst. Zowel bij overheid als bedrijfsle-

ven is een andere houding nodig. We willen immers hetzelfde en bereiken dat alleen als we elkaar leren zien als partner om ondermijning en andere criminaliteit effectief tegen te gaan.

- **Instrumentarium:** bedrijven en branches beschikken niet over de juiste instrumenten om een effectieve bijdrage te kunnen leveren. Gezien de urgentie van het tegengaan van ondermijning verwachten we dat de overheid daar vaart achter zet. Er moet ruimte komen in regelgeving om informatie te kunnen uitwisselen zonder toestemming vooraf van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het bedrijfsleven moet beter worden aangesloten op de regionale aanpak; er moet geïnvesteerd worden om succesvolle initiatieven op te schalen.

- **Verkeerde regelgeving:** veel nieuwe regelgeving die is bedoeld om criminelen aan te pakken, raakt vooral het normale economische verkeer en/of zorgt voor een waterbedeffect. Dat geldt voor het lokaal instellen van een vergunningsplicht en het framen van cash betalen als veelal crimineel en dat rigoreus willen limiteren, zonder de economische gevolgen bedrijfsleven-breed te onderzoeken. Een ander voorbeeld is de Wet Damocles (artikel 13B Opiumwet), die burgemeesters toestaat om zonder aanzien des persoons panden te sluiten, zoals na een beschieting of een granaat voor de deur, waarmee criminelen de concurrentie uitschakelen en het pand of bedrijf daarna voordelig in handen krijgen.

Er is nog onvoldoende oog voor de effectiviteit van de regels en de nadelige impact op bedrijven die niks verkeerd doen. Dat leidt niet alleen tot meer lasten voor ondernemers, maar schaadt ook het vertrouwen van ondernemers in de overheid en maakt het lastiger om goed samen te werken. Terwijl dat juist broodnodig is om ondermijning en andere vormen van criminaliteit tegen te gaan.

3. Voorstellen om ondermijning samen harder aan te pakken

Er wordt in diverse sectoren en regio's al publiek-privaat samengewerkt bij het tegengaan van ondermijning en/of andere criminaliteit. De afspraken in

het NPC zijn een prima begin en gaandeweg zien we samen met de leden meer mogelijkheden om de problematiek aan te pakken. Wij steken onze hand uit om de aanpak samen verder te versterken. Hieronder doen we – samen met onze leden – een aantal voorstellen die we graag met het kabinet en andere publieke partijen verder uitwerken.

3.1. Witwassen afremmen

Om aan het eind van de criminele bedrijfsketen witwassen tegen te gaan, hebben vijf Nederlandse banken (ABN AMRO, ING, Rabobank, Triodos Bank en de Volksbank) recent de ambitie uitgesproken om Transactie Monitoring Nederland (TMNL) op te richten, een organisatie die betalingstransacties gaat monitoren. In het komende halfjaar wordt in het verband van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) onderzocht of dit haalbaar is en hoe de technische en juridische uitdagingen met succes kunnen worden opgelost.

Chris Buijink, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB):

“In Nederland gaat naar schatting jaarlijks voor 16 miljard euro aan crimineel geld rond, voor het overgrote deel gerelateerd aan drugshandel. Dit is dus een serieus maatschappelijk probleem. Banken zien het als hun belangrijke maatschappelijke taak dit probleem te helpen oplossen. Sterkere interbancaire en publiek-private samenwerking is essentieel om de keten van monitoring, opsporing en vervolging te versterken. Het effectief tegengaan van witwassen vraagt om een nationale aanpak.”

3.2. Informatie uitwisselen om criminele verdienmodellen te verstoren

Witwassen wordt voorafgegaan door de criminele verdienmodellen. Als we dat criminele verdienmodel weten te verstoren, valt er überhaupt niets wit te wasen, of in elk geval minder. Veel brancheorganisaties en hun leden – de ondernemers – willen graag met elkaar en met de overheid samenwerken om dat te realiseren. Zij lopen echter aan tegen belemmeringen

in de Nederlandse (privacy)wetgeving (AVG) en/of de uitleg daarvan door de Autoriteit Persoonsgegevens.

Het kabinet investeert in meer capaciteit, expertise en coördinatie. Maar zonder informatie-uitwisseling levert dat te weinig op. Het kabinet neemt al de volgende stappen, maar het is nog niet voldoende:

- De Wet Gegevensverwerking Samenwerkingsverbanden (WGS) is aangekondigd, met name om de uitwisseling van informatie tussen publieke partijen makkelijker te maken.
- Er komt een wettelijke basis om de gegevens in het handelsregister van de KvK te gebruiken om fraude en ondermijning tegen te gaan.
- Het kabinet gaat wettelijke belemmeringen wegnemen voor gegevensdeling tussen banken over transacties en ongebruikelijke klanten.

Makelaars en taxateurs, notarissen en banken zijn ‘poortwachters’ met wettelijk verplichtingen om te voorkomen dat hun diensten worden misbruikt voor criminele of terroristische doeleinden. Zij hebben daarvoor meer informatie nodig; informatie die wel beschikbaar is, maar niet toegankelijk. Dat geldt net zo goed voor ondernemers die niet formeel poortwachter zijn, maar criminaliteit wel kunnen faciliteren, zoals woningbouwverenigingen, energiebedrijven, telecom/internetbedrijven, installatiebedrijven, leasemaatschappijen, vervoerders enzovoort. Dat gebeurt merendeels ongewild en onwetend, soms onder bedreiging/afpersing. En er zijn rotte appels die bewust een graantje meepikken en zich daardoor kwalificeren als nepbedrijf. Als onderdeel van de criminele bedrijfsketen dienen deze zo snel mogelijk getraceerd en gedeactiveerd te worden.

Nick van Buitenen, voorzitter van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB):

“Ik ben er groot voorstander van dat poortwachters die bewust criminele activiteiten faciliteren, strafrechtelijk worden aangepakt. Minder enthousiast word ik als dezelfde pijlen zich richten op de poortwachter die dat onbewust doet, zeker als het onduidelijk is tot hoever de zorgplicht van een notaris precies reikt en daarvoor slechts beperkte middelen voorhanden zijn. Zijn notarissen behalve poortwachters dus ook facilitators? Jazeker, maar andersom dan verondersteld. Wij faciliteren de bestrijders van fraude en zijn daar trots op!”

Verreweg de meeste reacties van brancheorganisaties gaan over de grote behoefte van ondernemers aan informatie en informatie-uitwisseling die het faciliteren van ondermijning helpen voorkomen. En over het onbegrip dat dit niet met voorrang wordt geregeld. Overheid, politie en andere ondernemers hebben vaak relevante informatie, maar door wet- en regelgeving is die informatie niet toegankelijk of slechts na toestemming van de Autoriteit Persoonsgegevens. Meerdere branches hebben ervaring met de hoge kosten en het tijdsbeslag die het aanvragen van een vergunning bij de AP met zich meebrengt. Terwijl er uiteindelijk na jaren overleg niet altijd een succesvolle uitkomst is. Er moet een wettelijke grondslag worden gecreëerd om informatie-uitwisseling mogelijk te maken, zónder dat vooraf goedkeuring nodig is van de ANP en uiteraard mét voldoende waarborgen voor de privacy van onschuldige mensen.

Onno Hoes, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Makelaars en Taxateurs in onroerende goederen (NVM):

“Ik roep op om de mogelijkheden te verruimen om informatie uit te wisselen, in het bijzonder met makelaars en taxateurs. Het lijkt soms alsof het privacybelang zo zwaar weegt dat het daadwerkelijk tegengaan van ondermijning daar ondergeschikt aan wordt. Als voorbeeld noem ik het uit privacyoverwegingen van overheidswege opzeggen van de tussen de politie en de georganiseerde makelaardij gesloten ‘stoplicht-convenanten’. Deze convenanten waren een vrucht van publiek-private samenwerking in de praktijk en waren bedoeld om verhuur aan criminelen te voorkomen.”

→ De makelaars-taxateurs (NVM en VBO) werken graag samen met de politie om de verhuur van panden voor criminele activiteiten te voorkomen. Datzelfde geldt voor verhuurders van auto's (BOVAG). Het 'stoplicht-convenant' dat hiervoor was gesloten, is echter stopgezet als gevolg van Nederlandse privacyregels en het toezicht daarop door de AP. Makelaars en autoverhuurders die twijfelden aan de integriteit van een klant, kregen van de politie informatie, maar niet meer dan het sein 'rood, oranje of groen'. Het is onbegrijpelijk dat dit vanwege privacyregels niet meer mag. Het zou ook meerwaarde hebben als makelaars en autoverhuurders onderling beter informatie zouden kunnen uitwisselen.

→ Hennep wordt niet alleen in woningen en bedrijven geteeld. Grondverzet- en loonbedrijven (verenigd in CUMELA) worden gevraagd om containers in te graven, waarvan later blijkt dat deze worden gebruikt voor hennepcultuur. Er is bij ondernemers angst om verdachte situaties aanhangig te maken en het gevoel bestaat dat er niet serieus met meldingen wordt omgegaan. De leden van CUMELA hebben daarom eveneens grote behoefte aan informatie over potentiële klanten om te voorkomen dat zij criminaliteit faciliteren. Daarbij hebben zij handvatten nodig om bedreiging en druk te kunnen weerstaan.

→ VNO-NCW en MKB-Nederland werken samen met leden en de Stichting Aanpak Financieel-Economische Criminaliteit in Nederland (Safecin) aan het uitwisselen van informatie op maat - tussen bedrijven onderling en met de overheid - om fraude en het faciliteren van ondermijning tegen te houden. De wet- en regelgeving rond het verwerken van strafbare gegevens en de uitleg van de privacywetgeving door de AP vormen vooral nog echter een onoverkomelijke belemmering. Gezien de ervaringen van diverse branches is het aannemelijk dat dit een kostbaar en jarenlang slepend traject wordt met een zeer geringe kans op succes, omdat de AP het delen van informatie tussen branches en sectoren afwijst. Gezien de urgentie van de aanpak van ondermijning en fraude hebben we de overheid hard nodig om dit deze kabinetsperiode nog via wetgeving te regelen, zodat de AP niet langer toestemming vooraf moet geven én controleur is.

3.2. Lokaal vestigingsklimaat en leefbaarheid

Locaties met veel leegstand en afgelegen bedrijventerreinen zijn aantrekkelijk voor criminelen. Zij kunnen zonder al te veel kritische vragen ruimtes benutten voor hun activiteiten. Dat geldt voor bedrijventerreinen, winkel- en uitgaansgebieden, leegstaande schuren bij boerderijen en vakantieparken met weinig toekomst. Een bekend voorbeeld is camping Fort Oranje in Rijsbergen, dat heeft gezorgd voor grote en hardnekkige imagoschade voor de recreatiesector als geheel en een stempel drukt op alle goede bedrijven die elke dag hard werken om de sector vitaal te houden.

- De organisatie van recreatie-ondernemers RECRON wil graag met de overheid tot een oplossing komen voor de 15 tot 20 procent oververzadiging van parken die geen toekomstperspectief hebben. RECRON wil voorkomen dat deze parken een verzamelplaats worden van daklozen en van criminelen die ze gebruiken als schuil-, opslag- of productieplaats. Gedacht wordt onder meer aan het voorkomen van woonfunctie op vakantieparken en een betere meld- en aangiftebereidheid waarbij de handhaving niet leidt tot onnodige reputatieschade.

- MKB-Nederland gaat - conform afspraken in het NPC - met de overheid de succesformule Keurmerk Veilig Ondernemen voor bedrijventerreinen door ontwikkelen, om productielocaties voor drugs op bedrijventerreinen tegen te gaan. Hierbij zou mogelijk gebruik kunnen worden gemaakt van de dreigingsbeelden die ontwikkeld worden in de City Deal Zicht op Ondermijning, waarbij gegevens van kadaster, handelsregister en CBS worden gecombineerd om risicovolle gebieden te identificeren.

- CUMELA ziet een toename van het aantal drugslabs in het buitengebied. Drugsafval wordt gedumpt in mestputten en op landbouwgrond, waardoor medewerkers in deze sector in aanraking kunnen komen met giftige stoffen en de voedselveiligheid wordt bedreigd. CUMELA wil graag met de betrokken publieke en private partijen samenwerken om tot een plan van aanpak te komen om de weerbaarheid van het buitengebied te versterken.

- Veel van de regionale plannen van gemeenten en provincies die zij met financiële steun uit het Ondermijningsfonds van het Rijk uitvoeren, zien op de versterking van kwetsbare gebieden, zoals drugsproductie in agrarisch gebied, bedrijventerreinen en recreatieparken. Het is van belang dat het bedrijfsleven daarop wordt aangesloten.

3.3. Benut de kennis en informatie van dienstverlenende partijen

Er zijn private partijen die bij bedrijven, bedrijvenlocaties of burgers komen en daardoor relevante kennis en informatie hebben die gebruikt kan worden om ondermijning tegen te gaan. Dat zijn gerechtsdeurwaarders, curatoren, accountants en bedrijven in de beveiligingssector.

Gerechtsdeurwaarders en curatoren hebben waardevolle 'zachte informatie' over ondermijning, omdat zij op veel verschillende locaties, zowel bij bedrijven als burgers, over de vloer komen en afwijkend gedrag en gebruik van ruimtes herkennen. Signalen in een vroeg stadium herkennen en doorgeven kan onderzoek van RIEC-partijen (Regionaal Informatie en Expertisecentrum) als politie en FIOD beter richten en versnellen.

→ Gerechtsdeurwaarders en curatoren gaan graag met betrokken publieke partijen in overleg hoe signalen kunnen worden gedeeld en ingezet.

Accountants komen bij ondernemers in het bedrijf. Zij zien hoe het is gesteld met de kennis over en de weerbaarheid tegen het faciliteren van nepbedrijven of katvangers. Accountants kunnen dit ter sprake brengen, overdragen hoe een bedrijf de klantenkring schoon kan houden en adviseren over het nut van het melden van vermoedens bij Meld Misdaad Anoniem.

→ Accountants kunnen deze rol vervullen als er samen met de overheid informatie wordt ontwikkeld die zij met ondernemers kunnen delen om zo de weerbaarheid te vergroten en concrete handvatten te bieden waar ondernemers actief mee aan de slag kunnen.

De beveiligingssector (De Nederlandse Veiligheidsbranche, Federatie Veilig Nederland, Vereniging Beveiligingsorganisaties Nederland) is uitgegroeid tot een stevige, private beveiligingsindustrie die burgers, bedrijven, instellingen en overheden bijstaat om met vooral preventieve maatregelen de veiligheid te vergroten. De sector zorgt onder meer voor het veilig vervoeren van geld en waardevolle producten en het bijstaan met particulier onderzoek als er onregelmatigheden binnen een bedrijf worden geconstateerd, zoals diefstal. Een professionele speler in de veiligheidsketen, die op het dossier ondermijning vooralsnog onvoldoende wordt benut. Circa 30.000 beveiligers en de particuliere onderzoeksbureaus zijn dagelijks voor de veiligheid in de weer en kunnen meer bijdragen dan tot nu toe.

→ De beveiligingssector wil graag actief zijn aan de nationale overlegtafel, omdat beveiliging en particulier onderzoek meer kunnen betekenen voor overheden en bedrijfsleven in de strijd tegen ondermijning; ten aanzien van zowel informatie-uitwisseling als binnen de pluk-ze-wet liggen er kansen die nog niet worden benut.

Ondernemers en gemeenten moeten bij de inzet van particuliere beveiliging kunnen vertrouwen op de kwaliteit. Hiervoor zijn al goede stappen gezet: er is het keurmerk Beveiliging, alle vergunninghoudende beveiligingsbedrijven zijn te raadplegen in een openbaar register van JenV en brancheverenigingen zijn zeer actief op het ontwikkelen van kwaliteit en borging. Keurmerken in aanvulling op het wettelijke kader zorgen ervoor dat kwaliteit van dienstverlening een standaardgegeven is. Deze professionalisering-slag die door sector en overheid samen is ingezet, dient te worden vertaald naar de keuzes die ondernemers en gemeenten maken.

→ De beveiligingssector wil graag in overleg met JenV realiseren dat de screening en vergunningverlening sterker en breder worden dan alleen de potentiële ondernemer die een beveiligingsbedrijf wil starten; er moet dus ook worden gekeken naar de eigenaar van de holding, de financier en de familiekring.

→ De beveiligingssector wil graag in overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het ministerie van JenV en politie komen tot voorlichting over de taak, functie, kwaliteit en waarde van keurmerken van particuliere beveiliging. Dat geeft meer zekerheid over keuzecriteria waarbij kennis, kwaliteit en betrouwbaarheid voorop staan.

Ard van der Steur, voorzitter van de Nederlandse Veiligheidsbranche:

“Ik zie elke dag dat onze beveiligers zich inspannen om mensen in staat te stellen veilig te wonen, te winkelen, te ondernemen en festivals en horecagelegenheden te bezoeken. Deze beveiligers werken nauw samen met de politie. De samenwerking kan verder worden versterkt doordat de politie er is als beveiligers in de knel komen, door taken van elkaar over te nemen waar dat kan en gericht en doeltreffend informatie te delen. Maar ook door de inzetbaarheid van de particuliere beveiliging (o.a. spotters, slim cameratoezicht en de toepassing van andere technische hulpmiddelen) te versterken.”

3.4. Ondersteuning in de haven door te investeren in techniek én de mens

De Rotterdamse haven wordt steeds meer beveiligd met behulp van (digitale) technologie om (drugs) criminaliteit te bestrijden. Dit is een goede zaak, maar de cruciale rol van de mens in deze mag niet uit het oog worden verloren. Een gelijktijdige en gecombineerde inzet van techniek en mensen kan de wetmatigheid en voorspelbaarheid van techniek tegengaan door de kennis en intuïtie van mensen optimaal te benutten. Een voorbeeld waarbij mens én techniek zijn betrokken, is het koppelen van (biometrische) toegangspassen aan werkroosters. Daarnaast kan worden geïnvesteerd in digitale functiescheiding, waarbij informatie minder breed toegankelijk is, en het loggen van handelingen van werknemers. Ten slotte moet niet alleen op basis van een risicoanalyse worden bepaald welke containers worden gecontroleerd, want deze informatie kan immers zijn door gespeeld aan de smokkelaars. De inmiddels – op basis

van kennis en ervaring van medewerkers – ingevoerde spontane controles vergroten juist de pakkans.

→ Havenondernemersvereniging Deltalinqs ziet mogelijkheden voor concrete maatregelen ten aanzien van digitale functiescheiding en het loggen van handelingen van medewerkers die bijdragen aan de digitale ‘hygiëne’ van een bedrijf en helpen tegen criminele infiltratie. Deltalinqs wil graag samen met partners een plan van actie maken om dit in de praktijk te testen, met een pilot in de haven van Rotterdam. Tevens kan hiermee een inhoudelijke bijdrage worden geleverd aan het opstellen van een uitvoeringsagenda met alle punten uit het rapport ‘Drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven: aard en aanpak van het fenomeen’ van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), die Deltalinq in de nauwe publiek-private samenwerking met de driehoek van Rotterdam (gemeente, politie en OM) plus douane, FIOD en Havenbedrijf Rotterdam wil aanpakken.

3.5. Jongeren: van hand- en spandiensten naar criminele carrière

Ook ondernemers zijn bezorgd over de invloed van georganiseerde criminaliteit op jongeren in kwetsbare wijken. In die wijken worden jongeren die onvoldoende weerbaar zijn verleid en geronseld door ‘verkeerde’ vrienden of leeftijdgenoten. Zij worden voor diverse criminele werkzaamheden geworven op school, de sportclub, op straat. Dit geldt ook – maar niet alleen – voor jongeren met een licht verstandelijke beperking of psychische problemen. Deze jongeren zijn extra kwetsbaar voor vormen van mensenhandel (zoals gedwongen prostitutie) en ronseling voor criminele activiteiten, net als jongeren die opgroeien in structurele armoede, die zijn verwaarloosd of die nog onvoldoende zijn ingeburgerd. Deze jongeren worden niet alleen gebruikt als koerier of katvanger, maar worden ingezet voor alles waar zij ‘talent’ voor hebben en soms maken ze razendsnel ‘carrière’. In detentie is de prevalentie van jongeren met een licht verstandelijke beperking hoog.

→ Sociaal Werk Nederland wil graag samen met gemeenten werken aan een integrale benadering in wijken en buurten. In de driehoek van thuis, straat en

school kunnen sociaal werkers en in het bijzonder jeugd- en jongerenwerkers vroeg signaleren, coachen en helpen om erger te voorkomen. Jeugd- en jongerenwerk is laagdrempelig, nabij (de jeugd- en jongerenwerkers kennen de jongeren, de gezinnen, het sociale netwerk in de leefomgeving) en weet snel te schakelen met bijvoorbeeld school en/of politie. Om kwetsbare jongeren weer een stevige basis te geven, is formeel en informeel onderwijs nodig (leer-werkplaatsen). Dit alles vraagt om een landelijke, ondersteunende aanpak en aandacht, die gemeenten helpen om samen met de sociaalwerkorganisaties de kracht en inzet van jeugd- en jongerenwerk te versterken.

→ De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) wil graag bijdragen aan een multidisciplinaire aanpak die zorgt dat de weerbaarheid van deze groep sterk verbetert. Daarvoor is ondersteuning nodig rond werk, dagbesteding, sociale contacten, schuldhulpverlening en woonvoorziening. De invulling daarvan verschilt nu per gemeente en daardoor zijn jongeren in de ene gemeente kwetsbaarder en een makkelijker doelwit dan in de andere.

3.6. Illegale dierenhandel tegengaan

De illegale handel in wilde dieren en planten is onderdeel van de georganiseerde criminaliteit en levert in de Europese Unie naar schatting 20 miljard euro per jaar op. Door het aanscherpen van regels vermindert niet de vraag maar wel het aantal reguliere aanbieders, waardoor de illegale markt groeit. Dat geldt ook voor de illegale handel in hondenpups vanuit Oost-Europa naar Nederland die groeit, de reguliere markt corrumpeert en leidt tot doorfokken en gezondheidsproblemen bij honden. De branche ziet de kwetsbaarheid van de sector toenemen.

→ Brancheorganisatie DIBEVO kent de markt, de kanalen en de misstanden. Zij wil deze kennis graag delen met de overheid en samenwerken bij het vinden van oplossingen om te voorkomen dat het aanbod bij blijvende vraag naar exotische dieren en planten ondergronds gaat en de georganiseerde criminaliteit sterker wordt.

→ DIBEVO wil met de overheid samenwerken aan maatregelen die drempels opwerpen voor de illegale fokkers en de legale fokkers weerbaarder en beter herkenbaar maken. Dat komt niet alleen het dierenwelzijn en de reputatie van de branche ten goede, maar legt tevens een criminele verdienstenbron droog. DIBEVO heeft voorwerk gedaan, de cijfers en ontwikkelingen geïnventariseerd en een oplossingsrichting geformuleerd.

3.7. Samen sterk in de BIZ

In het NPC zijn afspraken gemaakt om publiek-privaat ondermijning aan te pakken. Een van die afspraken is het doorontwikkelen van de succesformule Keurmerk Veilig Ondernemen bedrijventerreinen tot model om ondermijning tegen te gaan. Deze aanpak kan worden versterkt door de oprichting van een bedrijven-investeringszone (BIZ) te vereenvoudigen. Een samenwerkingsverband als BIZ kan immers helpen om ondermijning te voorkomen, bijvoorbeeld doordat zowel bestaande als nieuwe bedrijven op de locatie in beeld zijn bij de BIZ-organisatie.

4. Voorkom schijnoplossingen die vooral gewone ondernemers raken

In de drang om ondermijning aan te pakken, zien we dat lokaal goedbedoelde instrumenten worden ingezet die weinig effectief zijn, goedwillende ondernemers raken en een waterbedeffect hebben. Dat maakt dat bonafide ondernemers die hiervan de dupe zijn vertrouwen verliezen en minder geneigd zijn om nog actief te willen mee helpen. Bestuurlijke maatregelen die op de tekentafel logisch lijken, kunnen door creatieve criminelen soms in hun voordeel worden omgebogen. Ze vertrekken naar een gemeente die minder ver is met het treffen van bestuurlijke maatregelen of stappen simpelweg over naar een andere branche als dekmantel.

- Gemeentelijke vergunningstelsels worden ingericht om de opkomst van nieuwe (mogelijk malafide) bedrijven tegen te houden of de goede van de slechte te onderscheiden. Deze aanpak – zie het eerder beschreven voorbeeld van autoverhuurbedrijven in Tilburg – leidt

tot regels waar de ‘goeden’ last van hebben, terwijl de ‘slechten’ eenvoudig een andere regio zoeken waar de vergunningen niet of anders ingeregeld zijn.

- Bestuurlijke maatregelen spelen criminelen in de kaart. Burgemeesters kunnen op grond van de Wet Damocles panden sluiten als er drugsproductie of voorbereidingen daartoe worden aangetroffen. Ze zetten deze bestuurlijke maatregelen in tegen horecagelegenheden en (winkel)bedrijven als deze na sluitingstijd worden beschoten of een granaat voor de deur wordt gelegd. Anticiperende criminelen kunnen zo vrij eenvoudig een bedrijf voor maanden laten stilleggen en dat vervolgens voordelig overnemen, al dan niet via een stroman. Veiligheid is van belang, sluiting ten behoeve van onderzoek ook, maar het besef dat criminelen maatregelen van de overheid voor zich kunnen laten werken dient onderdeel te zijn van de besluitvorming.

- Witwassen tegengaan door maximum op contante betalingen. Wanneer criminelen succesvol zijn, is er aan het eind van het criminele bedrijfsmodel geld om wit te wassen. Ook dat dient in de lijn van preventieve en repressieve ontmoediging te worden tegengehouden. De banken hebben de intensiteit van hun inzet vergroot door het controleapparaat uit te breiden. En in het Plan van aanpak witwassen heeft de overheid verschillende voornemens geformuleerd, waaronder het maximeren van het bedrag waarmee contant mag worden betaald op 3.000 euro. Amsterdam overweegt zelfs een grens van 1.000 euro. De huidige meldplicht zou dan vervallen, wat positief is gezien de administratieve last en de last van ‘bekend zijn’ als melder. In Nederland is elektronisch en giraal betalen bij ondernemers en een groot deel van de bevolking ingeburgerd. Nederland is echter geen eiland, maar bij uitstek een internationaal handels- en toeristenland. Ondanks ons hoge niveau van giraal en elektronisch betalen, vormt cash nog altijd een belangrijke (witte) rol in het betalings- en handelsverkeer in diverse sectoren.

Ook deze branches/sectoren zijn voorstander van maatregelen die ondermijning bestrijden en het tegengaan van witwassen is daar een aspect van. Het moeten echter wel effectieve maatregelen zijn, in

balans met het economisch verkeer, waarbij bescherming van de veiligheid van ondernemers voorop staat. Daarbij dienen risicobenadering en maatwerk uitgangspunten te zijn. Met betrokken sectoren en experts dient eerst nader te worden onderzocht welke praktische problemen het maximeren van contante betalingen met zich meebrengt en hoe deze kunnen worden weggenomen. Leidraad dient de witte economie te zijn, die in Nederland gelukkig nog altijd vele malen groter is dan de zwarte. En dat willen echte ondernemers graag zo houden.

5. Niet alleen ‘ondermijning’ schaad

Er is politiek en in de media veel aandacht voor ondermijning en terecht. Er zijn echter ook andere vormen van criminaliteit die tot grote schade leiden, waarvoor we graag aandacht vragen en waarbij het bedrijfsleven graag nog intensiever samenwerkt met de overheid.

5.1. Cybercriminaliteit

Het laatste Cybersecuritybeeld Nederland schetst een zorgwekkend beeld van de toenemende dreiging van cybercriminaliteit. We krijgen daarover ook steeds meer signalen van ondernemers: ze worden bijvoorbeeld geconfronteerd met digitale bedreiging en afpersing met ransomware, digitale verspreiding van nepboetes/herinneringen die zogenaamd afkomstig zijn van het CJIB of de Belastingdienst, fraude gerelateerd aan elektronisch betalingsverkeer en op specifieke bedrijven gerichte DDos-aanvallen, CEO-fraude en economische spionage.

→ Kern is dat veel ondernemers behoefte hebben aan betrouwbare, op maat gesneden informatie, duiding, begeleiding en ontzorging. Brancheorganisaties willen daar graag een rol in pakken en die in publiek-private samenwerking vormgeven om zowel preventie als repressie te verbeteren. Er is behoefte aan intensivering van de voorlichting; workshops/cursussen met toegankelijke en overzichtelijke informatie, handvatten op alle onderdelen en Q&A's op algemene én op specifieke branchevragen. Nodig zijn ook een eenvoudig (digitaal) aangifte-/meldpunt bij de digitale recherche en terugkoppeling over - ook kleine - successen in de opsporing.

→ Vorig jaar is het Digital Trust Center (DTC) opgericht, dat het bedrijfsleven helpt met veilig digitaal ondernemen. Het DTC is echter voor veel brancheorganisaties nog niet goed te vinden en het DTC Platform, dat bedrijven betrouwbare informatie over veilig online ondernemen moet geven, is nog niet in de lucht. Gezien de brede vraag vanuit ondernemers kan versnelling van dit traject veiligheidswinst opleveren.

5.2. Diefstal in de bouw

In de koepel voor bouw en infra (AFNL) hebben de leden van de vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB) al jaren last van bendes die voor miljoenen euro's aan steigermateriaal stelen; een enorme schadepost. Recent is het project Preventie Diefstal, dat werd uitgevoerd met Hoffmann bedrijfsrecherche, afgesloten. Na drie jaar hard werken met circa 25 bedrijven zijn twee van de drie doelen bereikt: concrete diefstalgevallen oplossen en pr en communicatie genereren om het dievengilde af te stoppen en bredere aandacht te vragen voor de problematiek. Het derde doel – samenwerking met landelijk overheidsdiensten – is nog onvoldoende gerealiseerd, maar juist nodig om de opgedane kennis om te zetten in het stoppen van deze bendes.

→ De branche wil graag door publiek-private samenwerking komen tot het nationaal toepassen van bestaande oplossingen om heling, het verdwijnen van gestolen materiaal in de recycling en verkoop (ver) onder de prijs tegen te gaan. Ook wil de branche met politie en OM onderzoeken of het om bendes gaat die branche specifiek werken of breder, en hoe aangiften/meldingen gebundeld en opgevolgd kunnen worden. Verder wil zij in kaart brengen welke effectieve preventieve maatregelen worden geremd door de AVG en/of de AP en hoe dit valt op te lossen.

5.3. Diefstal, geweld en agressie, aangifte doen in de detailhandel

Jan Meerman, algemeen directeur van INretail:

“Ik zie twee zorgelijke ontwikkelingen: minder personeel in de winkels door onder meer een krappe arbeidsmarkt en groeiende agressie en geweld van winkeldieven. Het is te gevaarlijk voor winkelpersoneel om een dief aan te houden en inhuur van professionele beveiligers is voor winkeliers niet te betalen. Het aangifteproces kost erg veel tijd en een ondernemer kan zijn personeel op de werkvloer niet missen, want daar wordt immers het geld verdiend. Dit zorgt ervoor dat steeds minder aangifte wordt gedaan, terwijl het probleem blijft.” INretail wil samen met de politie het aangifteproces sneller digitaliseren en vergemakkelijken, maar roept ook op tot meer capaciteit om winkeldiefstal terug te dringen.

In de retail bedraagt de schade door criminaliteit, met name winkeldiefstal en geweld en agressie, vele honderden miljoenen euro's per jaar. Er is de afgelopen jaren stevig ingezet op preventieve maatregelen en toch werken die nog onvoldoende gezien de fysieke, emotionele en financiële schade. Daarnaast bestaat door leegstand van winkels het risico dat nepbedrijven zich hier vestigen, hetgeen het lokale vestigingsklimaat en de leefbaarheid aantast. De tijd is rijp voor een vernieuwing van de aanpak van de fysieke en digitale veiligheid van winkeliers en de veiligheid in winkelgebieden.

→ **Detailhandel Nederland (DHN), INretail en het Vakcentrum willen in publiek-private samenwerking met JenV, politie, OM en VNG binnen het tijdsbestek van dit en komend jaar afspraken maken over acties om zowel preventie en repressie als vertrouwen en samenwerking op lokaal niveau te verbeteren. De uitdaging is elkaar versterken, kennis en ervaring bundelen en efficiency vergroten. DHN en INretail hebben daar een concept-plan voor opgesteld. Punten van aandacht daarin zijn onder meer: publiek-private samenwerking op lokaal niveau**

moderniseren, stimuleren, intensiveren en borgen om het verkregen positieve effect vast te houden; aanpak van jonge daders intensiveren gericht op preventie van recidive (het voorkomen van criminele 'carrières', oa. door positie wijkagent te versterken); verbeteren van het aangifteproces; super snelrecht (afhandeling first offenders ter plekke door politie); sluitende registratie first offenders en zwaarder straffen bij recidive; duidelijkheid over de strafbaarheid van het aan het zicht onttrekken van goederen in winkels; ontmoediging via civiele afdoening samen verder uitrollen en informatie over rondtrekkende bendes binnen Nederland ontsluiten.

→ **Een beeld zegt vaak meer dan duizend woorden. Camerabeelden kunnen echter nauwelijks nog goed worden gebruikt door de strikte interpretatie van de AVG, waarbij het belang van veiligheid en ondernemers ondersneeuwt door de nadruk op de privacy. Europese privacy-toezichthouders vinden dat winkeliers camera's alleen mogen ophangen na een veiligheidsassessment, dat beelden van derden moeten worden geblurd voordat ze in het kader van veiligheid worden verstrekt aan derde partijen en dat informatie wordt verstrekt aan klanten in winkels over de posities van camera's.**

- Dit heeft grote gevolgen voor de informatie die winkeliers en andere ondernemers kunnen verstrekken aan opsporende autoriteiten. De detailhandel wil graag samenwerken met het ministerie van JenV en de opsporingsinstanties om deze gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen.
- Hoewel de AVG als doel heeft om privacyregels in Europa te harmoniseren en een Digital Single Market te bevorderen, hebben afspraken in een protocol nog steeds nationale gelding. Dit betekent dat informatie niet gedeeld kan worden over grenzen terwijl criminelen zich van grenzen niets aantrekken. De retail wil met de overheid onderzoeken hoe dit kan worden opgelost.

Patricia Hoogstraaten, directeur van Vakcentrum:

“Ik hoor helaas te vaak geluiden van ondernemers die keer op keer te maken hebben met winkeldiefstal, overvallen en geweld, zoals de ondernemer in het voorbeeld hieronder. Werken in de detailhandel wordt er daardoor niet leuker op.”

Supermarktondernemer Zuid-Holland: Ik ben nu 19 jaar supermarktondernemer. Jullie zijn van harte welkom om de aangiftemap eens door te nemen: 2 x een overval, meerdere malen winkeldiefstal met geweld (waarbij alleen ik al twee keer een gebroken vinger heb opgelopen) en ontelbaar veel winkeldiefstallen. Het zijn vlagen qua hoeveelheid, maar het is in de afgelopen 19 jaar nooit minder geworden, alleen maar meer. Dit is verreweg de grootste ergernis van mijn personeel en mij. En het maakt het werken in een supermarkt écht minder leuk.”

5.4. Diefstal in de CUMELA-sector

In de niet bij iedereen bekende CUMELA-sector maaien ondernemers jaarlijks 10.000+ km aan bermen langs wegen; ze onderhouden ruim 140.000 kilometer sloten en watergangen, doen 70% van het grondverzetwerk in Nederland, onderhouden 10.000 hectare aan sportvelden, houden 60% van de wegen sneeuw- en ijsvrij, rooien 90% van alle suikerbieten en vervoeren ca. 25 miljoen ton mest. Voor al deze werkzaamheden wordt grote apparatuur gebruikt en daar is brandstof voor nodig. De sector heeft last van diefstal van brandstof en GPS-systemen, die onder meer gebruikt worden voor precisielandbouw. In de afgelopen twee jaar is zo ruim 2 miljoen euro schade geleden. Ook een probleem is diefstal van apparatuur en machines die in het buitengebied relatief makkelijk te ontvreemden en te vermarkten zijn. Veel instrumenten en apparatuur zijn niet merk-gebonden en daardoor vrij uitwisselbaar. Dat vergroot de markt/afzet voor gestolen apparatuur en machines.

→ **CUMELA wil graag op korte termijn samen met de overheid en betrokken fabrikanten en leveranciers (en verzekeraars) van machines en apparatuur tot een plan komen om machines en apparatuur beter**

te beveiligen, waardoor diefstal wordt teruggedrongen, verzekeren weer betaalbaar wordt en (gevolg) schade wordt beperkt. De branche wil bijvoorbeeld beveiliging door unieke sleutels in plaats van een standaard sleutel die op alle tractoren past.

→ **CUMELA wil graag met JenV en politie het Keurmerk Veilig Ondernemen buitengebied van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid actief ondersteunen. Daarbij wil de branche de veiligheid in het buitengebied vergroten door samenwerking tussen gemeenten, handhavers en bedrijven te stimuleren.**

5.5. Fraude in het buitengebied

Veiligheid in het buitengebied verdient aandacht. Omgaan met besmette grond door PFAS (PFOS en PFOA) is moeilijk, de regelgeving is niet duidelijk en dat werkt fraude in de hand. Verder wordt drugsafval gedumpt in mestputten en op landbouwgrond, waardoor medewerkers in de sector in aanraking kunnen komen met giftige stoffen en de voedselveiligheid wordt bedreigd.

→ **CUMELA wil graag gezamenlijk met de overheid komen tot werkbare oplossingen, voldoende kennis voor de partijen die hiermee moeten omgaan en een aanpak om fraudeurs te stoppen. Kennis van de branchevereniging kan worden gebruikt om de bedrijven die hiermee oneerlijke handel drijven op te sporen.**

→ **CUMELA wil gezamenlijk met de overheid plannen maken om het buitengebied beter te beschermen tegen de druk van criminelen die onder bedreiging van de eigenaar drugsafval dumpen in mestputten.**

5.6. Fraude in de schadeherstelsector

De brancheorganisatie van schadeherstellers FOCWA is met politie en de RDW in gesprek over verkeersveiligheid ondermijnende fraude. Concrete aanleiding is een niet gekwalificeerd schadeherstelbedrijf dat herstellwerkzaamheden heeft uitgevoerd tegen een onwaarschijnlijk laag tarief. Enerzijds is de kwaliteit van het herstel in dit geval niet geborgd, hetgeen van

invloed is op de verkeersveiligheid. Anderzijds moet er of een vorm van uitbuiting/slavernij plaatsvinden om tegen dergelijke lage tarieven te kunnen werken of heeft het bedrijf een ander doel en is schadeherstel een dekmantel.

→ **De sector duldt dit niet en wil daarom graag met politie, justitie, RDW en andere organisaties die nodig zijn een sluitende aanpak ontwikkelen om hier paal en perk aan te stellen. Ook wil de branche de weerbaarheid van de consument vergroten, omdat deze te weinig kennis heeft om te kunnen beoordelen of bedrijven kwalitatief veilig en goed werk afleveren. FOCWA werkt deze case uit met de politie en stelt voor deze in overleg te benutten voor een plan van aanpak.**

6. Kennis van het CBS, KvK en Belastingdienst beter benutten tegen criminaliteit

Het is een goede zaak dat het kabinet werkt aan een wettelijke basis om de gegevens in het handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK) te gebruiken om fraude en ondermijning tegen te gaan. Van belang is dat deze wettelijke basis ook daadwerkelijk benut gaat worden om nepbedrijven te voorkomen en op te sporen. Het zou goed zijn om daartoe de kennis in het handelsregister te combineren met de kennis van het CBS en de Belastingdienst, mede door gebruik te maken van big data en algoritmen. We hebben hiervoor een aantal suggesties:

- **Katvangersregister.** Katvangers worden gebruikt om nepbedrijven op te richten. Het gaat daarbij vaak om minder- of zwakbegaafden die worden misleid en om professionele binnen- en buitenlandse katvangers die bewust hun diensten leveren aan diverse criminele structuren. Ter bescherming van het handelsregister en de partijen die het gebruiken om een potentiële klant te controleren, dienen katvangers te worden geregistreerd. Zo wordt voorkomen dat deze zich opnieuw inschrijven. Bovendien kan de KvK betrokkenheid van katvangers bij nieuwe of bestaande bedrijven dan melden bij de politie.

- **Bv-kerstboom.** Er zijn voor bedrijven goede redenen om meerdere bv's in te schrijven. Zodra dit echter een redelijk aantal te boven gaat, dient automatisch een 'waarschuwinglampje' te gaan branden. Afwijkingen als ruim honderd inschrijvingen met een veelvoud aan handelsnamen gevestigd in een rijtjeshuis (praktijkvoorbeeld fraude), zijn door intelligente software te herkennen. Deze informatie is ook een risico-indicator voor opsporingsdiensten.

- **Afwijkende vestigingsplaats.** Intelligente software kan ook te zeer afwijkende vestigingsplaatsen van nepbedrijven herkennen als risico-indicator. Voorbeeld is een fruitimportbedrijf op zolder (in de praktijk vaak drugs gerelateerd).

- **Bovenmatig aantal nieuwe inschrijvingen** in een bedrijfstak of regio signaleren. Binnen een stad of regio is er economisch gezien ruimte voor een bepaald aantal bedrijven in branches met een lokale of regionale functie. Hoewel het aantal enigszins kan fluctueren onder invloed van bevolkingsopbouw, recessie of groei, heeft de KvK zicht op de ontwikkeling van branches door de jaren heen. Dat maakt het mogelijk een onverklaarbare toename van het aantal inschrijvingen te signaleren en criminele werkwijzen eerder te ontdekken en te verstoren dan nu in de praktijk gebeurt.

- **Jaarverslagen.** Bij een nepbedrijf horen mooie jaarverslagen die potentiële leveranciers vakkundig de indruk geven dat er geen bezwaar is om in zee te gaan met de betreffende nieuwe 'klant'. Dit punt kan worden opgelost door de benodigde gegevens uit de belastingaangifte automatisch te koppelen aan het jaarverslag. Leuker kan de Belastingdienst het niet maken, wel veiliger.

7. Ondermijning staat al op de agenda

Ondermijnende criminaliteit staat al op de politieke agenda. Lokaal, regionaal en nationaal zijn al diverse maatregelen ingezet, al dan niet in samenwerking met het bedrijfsleven. Voor versterking van de Aanpak Ondermijning – landelijk en regionaal - heeft het kabinet eenmalig 100 miljoen euro en drie jaar lang 10 miljoen

euro per jaar vrijgemaakt. De focus ligt op de omvangrijke drugsindustrie in Nederland en wat daaruit voortvloeit. De aanpak krijgt vorm via de Regionale Aanpak, NPC-afspraken en de Aanpak Witwassen

7.1. Regionale aanpak

Het kabinet heeft 85 miljoen euro toegekend aan publieke partijen voor de aanpak van ondermijning via regionale projecten. Deze worden momenteel ingevuld. Het bedrijfsleven zal daarbij betrokken worden.

7.2. NPC-actieplan

In het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing is een publiek-privaat actieprogramma vastgesteld. Verschillende teams zijn aan de slag met de focus op het tegengaan van het onbewust faciliteren van ondermijning, het versterken van de weerbaarheid van ondernemers en hun omgeving en het zelfreinigende vermogen van het georganiseerde bedrijfsleven. Voorbeelden van de publiek-private aanpak:

- **Productielocaties drugs en verblijfplaatsen criminelen tegengaan.** De succesformule Keurmerk Veilig Ondernemen bedrijventerreinen wordt met MKB-Nederland en betrokken brancheorganisaties ontwikkeld tot een model om productielocaties in de drugsindustrie te stoppen door een koppeling met parkmanagement en veiligheidsmaatregelen op een bedrijventerrein

- **De logistieke kant van de drugsindustrie.** Samen met TLN wordt in kaart gebracht hoe bij (container)vervoer de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven kan worden verbeterd. Er wordt onderzoek gedaan naar effectieve maatregelen om ondermijning bij logistiek dienstverleners (postpakketten) te bestrijden zonder frustratie van logistieke processen.

- **Foute vastgoedtransacties voorkomen.** Er wordt samengewerkt met de notarissen (KNB) en makelaars-taxateurs (NVM en VBO) om bezit van met crimineel geld verkregen vastgoed te voorkomen.

- **Wijken en buurten.** De aanpak in wijken en buurten behelst zowel repressie (productielocaties) als preventie (resocialisatie en wijkaanpak). Een coalitie met woningcorporaties dient zich aan in het verlengde van in sommige steden al lopende initiatieven. Samen met de organisatie van woningcorporaties, AEDES, worden maatregelen genomen die lokaal kunnen worden uitgerold.

- **Autoverhuur.** In samenwerking met BOVAG worden maatregelen genomen om ondermijning in de mobiliteitssector tegen te gaan, onder meer ten aanzien van autoverhuur.

- **Nep-bedrijven tegengaan.** De kappersbranche is een van de branches die door criminelen wordt misbruikt om nepbedrijven in te richten met als doel witwassen of andere criminele activiteiten. De resultaten van de pilot in de kappersbranche van kappersbrancheorganisatie ANKO en RIEC Midden-Nederland worden gebruikt voor landelijke afspraken.

- **OMG's.** Al in 2015 heeft de beveiligingsbranche, in overleg met politie, maatregelen genomen om criminele inmenging, bijvoorbeeld van OMG's (Outlaw Motorcycle Gangs), in beveiligingsbedrijven tegen te gaan. In het keurmerk Beveiliging is een norm opgenomen dat bedrijven in hun wervings- en personeelsbeleid duidelijk aangeven dat mensen die verkeren in criminele kringen worden geweerd (ontslaggrond). De Nederlandse Veiligheidsbranche heeft in haar gedragscode nadrukkelijk opgenomen dat lid-bedrijven zich verplichten geen personeel in dienst te hebben dat in criminele kringen verkeert.

- **Aanpak mobiel banditisme, Taskforce en GIO.** De Taskforce mobiel banditisme is een publiek-privaat samenwerkingsverband dat al langer actief is tegen mobiele bendes en daarmee inmiddels succes boekt. In de stichting GIO (Gemeenschappelijke Informatie Organisatie) wisselen partijen informatie uit die dat doel dient.

7.3 Regulering tegen ondermijning en witwassen

Er zijn diverse regels of aanscherpingen daarvan aangekondigd die gericht zijn op criminelen, maar die ook het economische verkeer kunnen treffen:

- Voor burgemeesters is het dit jaar eenvoudiger geworden om drugsbanden te sluiten; nu kan dat ook als er voorbereidende (drugs)handelingen worden aangetroffen. Dit wordt mogelijk verder uitgebreid naar onder meer het aantreffen van wapens.
- De toepassing van de wet Bibob (integriteitsbeoordeling bij vergunningen, aanbestedingen, etc.) wordt uitgebreid.
- Er komt een openbaar UBO-register om de uiteindelijk belanghebbenden in een bedrijf vast te leggen.
- Het kabinet heeft voorgesteld om voor handelaren een verbod in te voeren op transacties met contant geld vanaf 3.000 euro.
- Er komt een verbod op groepen drugsgrondstoffen die worden gebruikt voor productie van synthetische drugs, om de import en export van drugs of drugsgrondstoffen tegen te gaan.
- De Tweede Kamer werkt aan een wetsvoorstel waarbij de minister rechtspersonen kan verbieden en ontbinden, bedoeld voor Outlaw Motorcycle Gangs.
- Het kabinet wil criminele organisaties harder aanpakken door zwaardere straffen voor zware delicten en verkent de mogelijkheden om crimineel vermogen makkelijker en eerder af te pakken.

In samenwerking met / met ondersteuning van:

AFNL-NOA – bouw, afbouw & infra
→ Voorzitter Sharon Gesthuizen

ANKO, Algemene Nederlandse Kappers Organisatie
→ Voorzitter Monique Kempff

Bouwend Nederland
→ Voorzitter Maxime Verhagen

BOVAG
→ Algemeen directeur Peter Niesink

CUMELA, brancheorganisatie voor ondernemers in groen, grond en infra
→ Voorzitter Wim van Mourik

Deltalinqs
→ Directeur Bas Janssen

Detailhandel Nederland
→ Voorzitter Harry Bruijnicks

DIBEVO, brancheorganisatie voor ondernemende huisdierspecialisten
→ Voorzitter Joost de Jongh

Federatie Veilig Nederland
→ Voorzitter Boe Staal

FHI, Federatie van Technologiebranches
→ Voorzitter Willem van Raalte

FOCWA
→ Voorzitter Peter Brussel

INretail
→ Algemeen directeur Jan Meerman

KNB, Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
→ Voorzitter Nick van Buitenen

NIDV, Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid, NIDV
→ Directeur Ron Nulkes

NVB, Nederlandse Veiligheidsbranche
→ Voorzitter Ard van der Steur

NVB, Nederlandse Vereniging van Banken
→ Voorzitter Chris Buijink

NVM, Nederlandse Vereniging van Makelaars en Taxateurs in onroerende goederen
→ Voorzitter Onno Hoes

RECRON, Vereniging van Recreatieondernemers in Nederland
→ Voorzitter Cees Slager

SociaalWerk Nederland
→ Directeur Lex Staal

TLN, Transport en Logistiek Nederland
→ Voorzitter Elisabeth Post, MMC

Trucks & Trailers
→ Voorzitter Wim van Rheenen

Vakcentrum
→ Directeur Patricia Hoogstraaten

VAN Kansspelen Brancheorganisatie
→ Voorzitter Frits Huffnagel

VBeNL, de Vereniging Beveiligingsorganisaties Nederland
→ Voorzitter Peter Hoes

VBO, Vereniging van Makelaars
→ Voorzitter Harry Bruijnicks

Verbond van Verzekeraars
→ Algemeen directeur Richard Weurding

VGN, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland
→ Voorzitter Boris van der Ham

VHG, Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners
→ Voorzitter Rien van der Spek

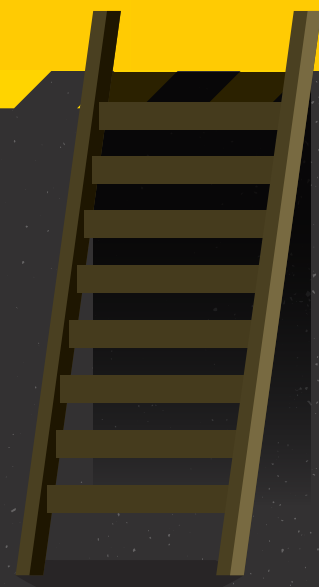
VNCI, Koninklijke Vereniging van de Chemische Industrie
→ Voorzitter Bernard Wientjes

VSBB, Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingsbedrijven
→ Gijs Buijs, voorzitter sectie Steigerbedrijven

Dit is een uitgave van MKB-Nederland en VNO-NCW
oktober, 2019

Vormgeving: Tovision, Sassenheim

MKB-Nederland en VNO-NCW
Postbus 93002
2509 AA Den Haag
tel: 070 349 09 09
www.mkb.nl
www.vno-ncw.nl

Twitter:

@MKBNL
@VNONCW

Facebook:

@NLMKB
@VNONCW

Instagram:

@MKBNL
@VNO-NCW

LinkedIn:

@MKB-Nederland
@VNO-NCW